

موزه گردی

جلفا / اصفهان

نفسه‌قانیان
عکس‌ها: مهدی قانونی

اینجا دیوارها، ستون‌ها و قفسه‌ها هر کدام بخشی از جهان موسیقی ارامنه را برایت روایت می‌کنند؛ از سازهایی که می‌شناسی و نمی‌شناسی و کتاب‌هایی با موضوع موسیقی و شناخت هنر موسیقی ارامنه گرفته تا پوستره‌های قدیمی و چهره مشاهیر موسیقی ارامنه که آشناترین آن‌ها احتمالاً «لوریس چکناواریان» است.

گنجینه آواها و نغمه‌ها در دل جلفای نو

گنجینه موسیقی ارمنیان جلفای نو از ابتدای فروردین ۱۴۰۰ کار خود را آغاز کرده است؛ مجموعه‌ای واقع در خیابان سنگتراش‌های غربی اصفهان که ساختمان آن تا سال ۱۹۵۸ میلادی، مسکونی بوده و خانواده‌ای جلفایی در آن زندگی می‌کرده‌اند، بعدها آن را به خانم «یغی سابت آبراهامیان» می‌فروشدند و او با مشارکت یک انجمن خیریه ساختمان را به یادبود شوهرش آرام آبراهامیان که از خیران جلفا بوده، به شورای خلیفه‌گری و کلیسای وانک اهدا کرده، شورای خلیفه‌گری نیز ساختمان را به مرکز نگهداری از کودکان بی‌سرپرست و با بدسرپرست ارمنی تبدیل می‌کند. در واقع این ساختمان که حالا پر از صدای ساز و نغمه و موسیقی است، تا سال ۲۰۰۴ مکانی امن و گرم و پناهی برای کودکان بدسرپرست و یا بی‌سرپرست بوده است. سپس به دلیل تعداد اندک کودکان واجد شرایط نگهداری در این مرکز، ساختمان به مکانی برای تمرین گروه‌های موسیقی ارامنه به ویژه دو گروه کر موسیقی فعال در جلفای اصفهان یعنی گروه کر «داتو» و «کومیتاس» تبدیل می‌شود. این دو گروه سال‌ها با برگزاری کلاس‌های موسیقی و... در این مکان فعالیت داشتند تا اینکه در سال ۲۰۱۸ شورای خلیفه‌گری تصمیم می‌گیرد این بنا را به موزه موسیقی تبدیل کند. از این رو، ساختمان مرمت و متناسب با کاربری جدید خود، مناسب‌سازی شده و در نهایت، موزه در ۲ فروردین ۱۴۰۰ آن هم در شرایطی که کرونا دیگر واژه و پدیده‌ای آشنا برای همه مردم است، افتتاح شد. حالا گنجینه موسیقی ارامنه اصفهان، موجودی ۹ ماهه است که در همین ۹ ماه، فعالیت‌های بسیاری داشته با وجود این، در این مدت دو بار هم به دلیل وضعیت قرمز کرونا تعطیل شده و فعالیت خود را از سر گرفته است.

روایتی تازه از روزهای کهن

زویا خاچاطور، مدیر گنجینه موسیقی ارمنیان جلفای نو، با سابقه ۲۴ ساله در حوزه میراث فرهنگی، مدیریت این مجموعه را عهده دار شده است؛ او حدود ۲۰ سال به عنوان نماینده میراث فرهنگی در شورای خلیفه‌گری ارامنه اصفهان فعالیت داشته است؛ به گفته او این مجموعه تلاش کرده ساختار شکنی کند، صرفاً یک موزه و بترین نباشد و با در نظر گرفتن ابعادی همچون میراث ناملموس، معرفی مشاهیر و پیشکسوتان، آیین‌ها و... جهان موسیقی ارامنه را به بهترین شکل روایت کند. به گفته خاچاطور مشابه چنین مجموعه‌ای تنها در کشور ارمنستان وجود دارد؛ به جز این، در دیگر شهرهای ایران و یا نقاط دیگری از جهان که ارمنی‌نشین هستند و یا جمعیت ارمنی دارند، چنین مجموعه‌ای گرد هم نیامده است. او می‌گوید: «به همین خاطر، این مجموعه توجه ارمنیان شهرها و کشورهای مختلف جهان را به خود جلب کرده و علاقه‌مندان و مشتاقان زیادی داشته است. از کشورها و جوامع مختلف ارمنی با ما تماس داشته‌اند، برای ما عکس، فیلم، سی دی و... ارسال می‌کنند. به عنوان نمونه، به تازگی رهبر گروه ارکستر و نوازندگانی از آلمان اجراهایشان را در قالب سی دی برای ما ارسال کرده‌اند».

قدم زدن در جهان موسیقی ارامنه

بخش اول مجموعه، طنین‌های کلیسایی است؛ تنها جایی که شاید بتوانید چیزهایی مانند ناقوس کلیسا را ببینید و یا صدای آن را از نزدیک بشنوید و با تصورتان از توصیفات رمان‌ها و یا تصویر ذهنی‌تان از فیلم‌ها مقایسه کنید؛ در بخش تاریخیچه موسیقی جلفا، کتاب‌ها، پوسترها و سازها، تلاش می‌کنند بازدیدکننده را با وجه تاریخی موسیقی ارامنه و نقشی که موسیقی ارامنه در موسیقی کلاسیک ایران داشته، آشنا کنند. در این بخش می‌توانید با روش نوت‌نویسی قدیمی در مراسم کلیسای ارمنی (خازنویسی)، معرفی و نقش ضرب‌آهنگ کلیسایی، ادوات کوبه‌ای در کلیسای ارمنی و... نقشه‌مصور نوازندگان و سازها در ارمنستان و جلفای نو، تصاویری از سنگ‌قبر سازندگان مرمت‌گران ساز و... آشنا شوید.

ساختمان قدیمی محله جلفای اصفهان، حالا کاربری تازه‌ای پیدا کرده است

موزه خیابان سنگتراش‌ها

دیدار با مدیر و کارکنان گنجینه موسیقی ارمنیان جلفای نو و بازدید از فضای دلنشینی را با تبریک سال نو میلادی آغاز می‌کنیم؛ در حالی که در پس زمینه، صدای تمرین گروه‌های موسیقی شنیده می‌شود و هوا سردتر از روزهای قبل است. نوازنده‌ها سازهایشان را کوک می‌کنند و دور تا دور هم در سالن اصلی نشسته‌اند تا تمرین را آغاز کنند. از در ورودی چوبی خاص و زیبا که وارد حیاط و محوطه می‌شوی، موسیقی است که به استقبال می‌آید. یک پیانو روی زمین در ورودی حیاط تعبیه شده و کودکی تلاش می‌کند با پاهایش کلیدها را به صدا در بیاورد؛ آن سوتر روی نیمکت، کسی سازی را به استراحت گذاشته و رفته است تا شاید در کافه کوچک موزه، که پر از ساز و حال و هوای موسیقی است، قهوه‌ای بخورد و بعد به تمرین بپیوندد.